

EKONOMICKÉ UKAZOVATELE SR

- HDP NA OBYVATEĽA
- PODIEL PRIAMÝCH ZAHRANIČNÝCH INVESTÍCIÍ NA HDP
- ZAHRANIČNÁ OBCHODNÁ A PLATOBNÁ BILANCIA
- DLH V POMERE K HDP
- CELKOVÁ ROZVOJOVÁ POMOC
- VÝROBA ELEKTRICKEJ ENERGIE
- VYUŽÍVANIE OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV ENERGIE
- JADROVÁ ENERGETIKA
- SPOTREBA ENERGIE NA OBYVATEĽA
- ENERGETICKÁ NÁROČNOSŤ
- VÝVOJ POČTU VOZIDIEL
- VÝKONY DOPRAVY PODĽA DRUHOV
- DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

HDP NA OBYVATEĽA

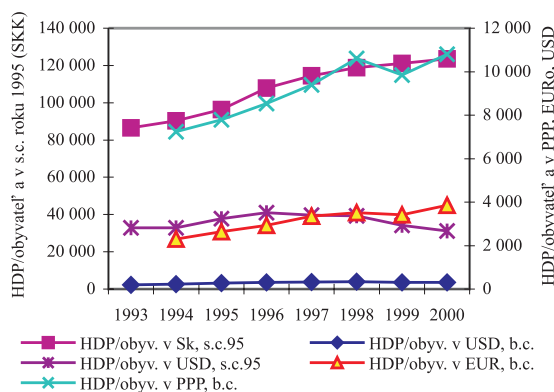
Ekonomika SR dosahovala v období rokov 1995 - 1997 viac ako 6% rast, ktorý bol však založený na nezdravých základoch, súvisel s prudkým prehlbovaním ekonomických nerovnováh a preto bol dlhodobo neudržateľným. Spomaľovanie jeho rastu začalo už v poslednom roku pôsobenia predchádzajúcej vlády (rok 1998), čo vyústilo do stavu, že v poslednom štvrtroku 1998 dosiahol rast HDP už len 0,1%.

Politika ďalšej vlády stabilizovala rast HDP v rokoch 1999 a 2000 úrovni okolo 2%. Už počas roka 2000 sa však dynamika rastu HDP začala zrýchľovať a jej rast pokračuje aj v súčasnosti.

Podľa údajov Svetovej banky vo **veľkosti HDP/obyvateľa** Slovensku patrilo v roku na 77. mieste na svete, a vo veľkosti HDP/obyvateľa vyjadrenej podľa parity kúpnej sily (PPP) 65. miesto.

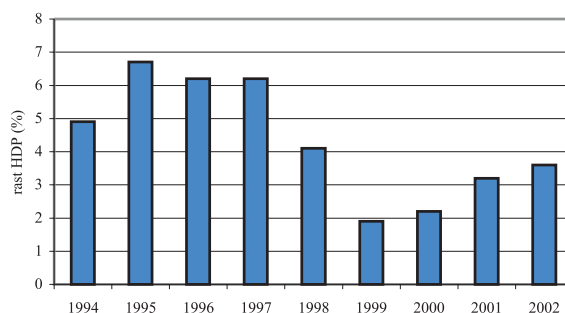
V roku 1995 HDP/obyvateľa SR v prepočte prepočte na PPP zodpovedal 43% priemeru EÚ, v roku 1997 to už bolo 47% a v roku 2000 48%. V regionálnom rozložení tohto ukazovateľa však existujú výrazné rozdiely: 39% vo východnej časti SR, 99% v Bratislavskom regióne.

Hrubý domáci produkt v SR na obyvateľa

Zdroj: ŠÚ SR

Rast HDP v rokoch 1994 - 2000, s výhľadom na rok 2002

Zdroj: Úrad vlády SR

Ciele:

Hlavné ciele SR obsiahnuté v **Programovom vyhlásení vlády SR** z roku 1998 boli:

- zastaviť hospodársky úpadok a stabilizovať ekonomiku,
- vytvárať predpoklady na rast životnej úrovne obyvateľov.

V **Predstupovom ekonomickom programe SR** je pre rok 2004 definovaný cieľ dosiahnuť rast HDP blízky 5%.

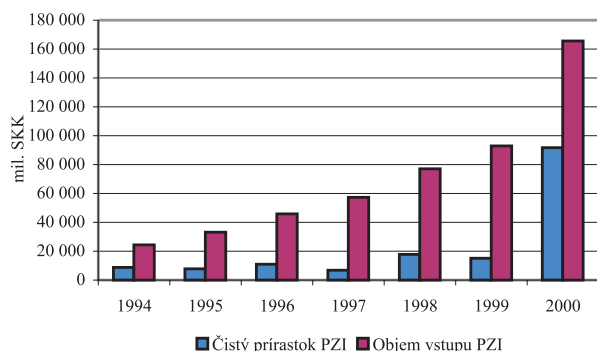
PODIEL PRIAMYCH ZAHRANIČNÝCH INVESTÍCIÍ NA HDP

Vývoj **prílevu PZI do ekonomiky SR** mal do roku 2000 síce rastúci trend, ale jeho objem a dynamika vysoko zaostávali za potrebami našej ekonomiky - aj v porovnaní s okolitými krajinami. Z porovnania prílevu PZI v roku 2000 s predchádzajúcimi rokmi je však zrejmé, že jeho vývoj začal nadobúdať na intenzite. V tomto roku nastala zároveň aj zmena v štruktúre podielov PZI v jednotlivých odvetviach - predovšetkým v dôsledku privatizácie telekomunikácií a petrochemického priemyslu. V rokoch 2001-2002 sa z tohto titulu očakáva veľký príliv PZI v dôsledku privatizácie niektorých veľkých bánk, plynárenského podniku a pod.

Vstup PZI do príslušnej krajiny je v priamej korelácii s jej aktuálnou politicko-hospodárskou stabilitou. V tomto ukazovateli SR od roku 1994 postupne zhoršovala svoju pozíciu v rámci krajín Višeγράdskej štvorky + Slovinska až nakoniec v roku 1997 zaujala v súbore porovnávaných krajín v tomto hodnotení posledné miesto.

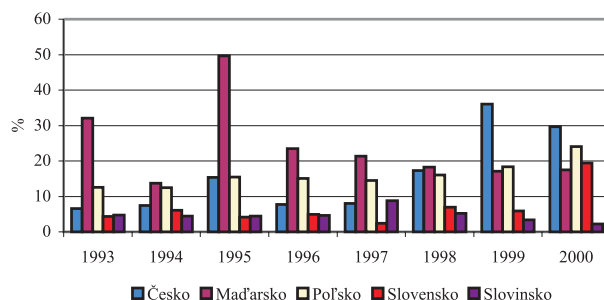
Zvrat v tejto oblasti nastal až v rokoch 2000 - 2001, predovšetkým v dôsledku realizácie stimulačných opatrení vlády SR z roku 1999, stabilizácie národnej ekonomiky, a prístupu k medzinárodným finančným zdrojom.

Vývoj prílevu PZI do SR (mil. SKK)

Zdroj: NBS

Podiel PZI na celkových investíciách bežného roku vo vybraných krajinách - medzinárodné porovnanie (%)

Zdroj: NBS

Ciele:

V **Programovom vyhlásení vlády SR** z roku 1998 v kapitole *"Makroekonomická politika"* si vláda ako cieľ stanovila:

- vytvoriť právny rámec pre zvýšenie záujmu vstupu PZI pomocou uzatvárania bilaterálnych dohôd o podpore a ochrane investícií,
- pokračovať v procese rokovaní o Multilaterálnej dohode o investíciách.

Spomínané ciele sú potvrdené aj v dokumente **Spoločné hodnotenie strednodobých priorít hospodárskej politiky Slovenska**, podľa ktorého hlavným cieľom vlády SR v oblasti podpory vstupu investícií je:

- vytvoriť právny, inštitucionálny a konkurencie schopný rámec na investovanie zvýšiť prílev investícií (najmä zahraničných) do regiónov s vysokou nezamestnanosťou.

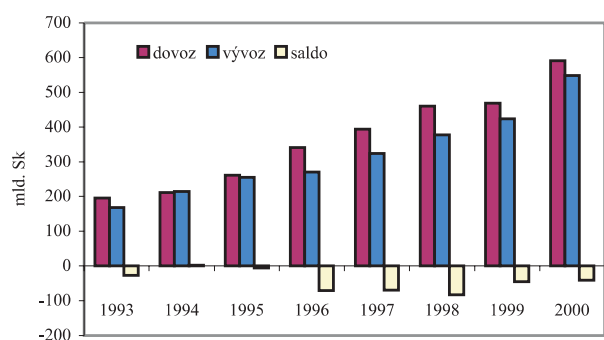
ZAHRANIČNÁ OBCHODNÁ A PLATOBNÁ BILANCIA

V roku 1998 vyvrcholila v SR makroekonomická nerovnováha, ktorá sa prejavila v **rekordnom deficite zahraničnej obchodnej bilancie** a **deficite bežného účtu platobnej bilancie**.

Deficit zahraničného obchodu sa začal tvoriť už od konca roku 1995. Počas trojročného obdobia medzi rokmi 1996 až 1998 sa pohyboval deficit bežného účtu platobnej bilancie medzi 9 a 10% HDP, pričom tento len v minimálnej miere bol financovaný prílevom priamych zahraničných investícií, a teda musel byť krytý zvyšovaním zahraničnej zadĺženosti SR. Realizáciou stabilizačných opatrení sa podarilo tento deficit znížiť na 5,0% HDP v roku 1999 a na 3,7% HDP v roku 2000.

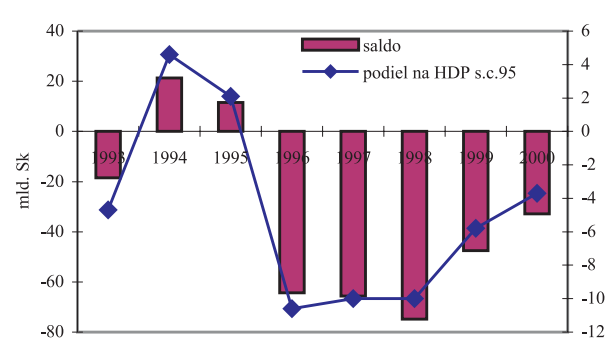
Značný vplyv na vývoj zahraničnej obchodnej bilancie SR má od roku 2000 rast cien strategických surovín (hlavne ropy a zemného plynu), ktorý paralelne s oslabením kurzu slovenskej koruny voči USD sa podpísal cca 3/4 na celkovom schodku zahraničnej obchodnej bilancie v roku 2000.

Vývoj zahraničnej obchodnej bilancie SR

Zdroj: ŠÚ SR

Vývoj bežného účtu platobnej bilancie SR

Zdroj: Úrad vlády SR

Ciele:

V **Programovom vyhlásení vlády SR** z roku 1998 sa vláda zaviazala uskutočniť zmeny dovtedajšej hospodárskej politiky. V rámci toho bolo potrebné prijať stabilizačné opatrenia, ktorých zásadným cieľom bolo dosiahnuť zníženie fiškálneho deficitu a deficitu platobnej bilancie.

V **Predstupovom ekonomickom programe SR** sú pre rok 2004 stanovené nasledovné ciele:

- udržať deficit bežného účtu platobnej bilancie na úrovni bezpečne krytej priamymi zahraničnými investíciami,
- postupne znižovať deficit na úroveň blízku 5% HDP.

V dokumente **Spoločné hodnotenie strednodobých priorít hospodárskej politiky Slovenska** sú stanovené nasledovné ciele:

- znížiť deficit bežného účtu platobnej bilancie a stabilizovať ho na úrovni, ktorú bude možno permanentne financovať prostredníctvom stredno a dlhodobého kapitálu - najmä však s nárastom priamych zahraničných investícií,
- v proexportných opatreniach definovať územné, kvantitatívne a systémové priority a vypracovať komplexný program na podporu vývozu.

DLH V POMERE K HDP

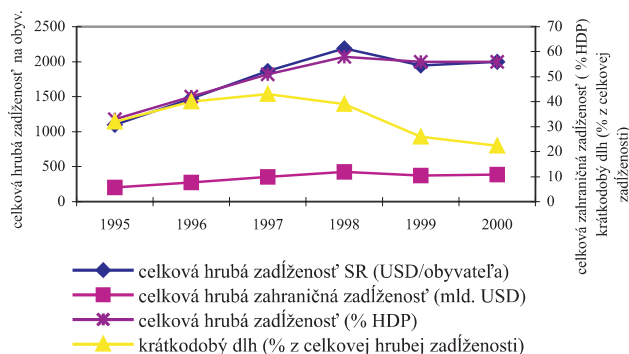
Zahranichná zadĺženosť/zahranichný dlh (ZD) rástli nepretržite od vzniku samostatnej SR v roku 1993, pričom sa postupne menila aj štruktúra ZD. Kým v roku 1993 bol tento tvorený len dlhom vlády SR (a NBS), s postupnou liberalizáciou postupne narastal aj dlh podnikov a bánk. Z hľadiska vývoja ZD sa predovšetkým v období rokov 1995-1998 prejavili viaceré nezdravé tendencie:

- prudký hospodársky rast v tomto období rokov bol dosahovaný hlavne vďaka rastu ZD,
- medziročný rast ZD vo výške 1,6 mld. USD/rok z tohto obdobia rokov spôsobil, že ZD SR dosiahol v roku 1998 svoj pomyselný vrchol - 11,9 mld. USD,

- na veľkú časť ZD podnikov a bánk boli poskytnuté štátne záruky, pričom získané zdroje sa nepodarilo nasmerovať do tých odvetví a činností, ktoré by sa stali zárukou splácania tohto dlhu.

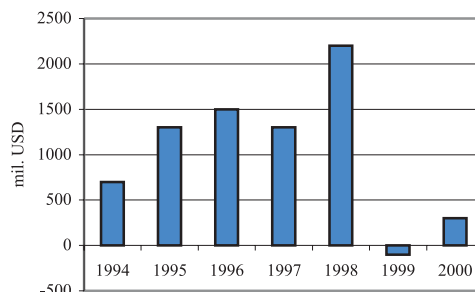
Po nástupe novej vlády (rok 1998) sa podarilo zvyšovanie ZD zastaviť, ba dokonca v roku 1999 sa dosiahlo zníženie ZD.

Vývoj zahraničného dlhu Slovenskej republiky v prepočítaní na obyvateľa a HDP

Zdroj: OECD, NBS

Medziročný nárast zahraničnej zadĺženosti Slovenskej republiky (mil. USD)

Zdroj: Úrad vlády SR

Ciele:

Vo **Vyhlásení o hospodárskej politike** (Pre účely programu SMP s Medzinárodným menovým fondom) vláda SR deklarovala nasledovné ciele:

- príjmy z privatizácie v rokoch 2001 a v ďalších rokoch vláda použije na splatenie vládnych záväzkov,
- akékoľvek budúce príjmy z privatizácie sa použijú výlučne na zníženie štátneho dlhu a financovanie reformy dôchodkového systému,
- prijme sa Zákon o štátnom dlhu a zárukách,
- vláda bude striktnie regulovať poskytovanie nových štátnych záruk, nakoľko tieto neboli dostatočne regulované v minulosti a zaťažili rozpočet značnými záväzkami na úrovni cca. 16 % HDP,
- zákon o štátnom dlhu a zárukách bude obsahovať ustanovenia určujúce podstatné zníženie objemu záruk počas niekoľkých nasledujúcich rokov.

V rámci prijatej stratégie sa nové záruky v roku 2001 a v ďalších rokoch použijú výlučne na prolongáciu starých splatných záruk, hlavne na úvery Železníc SR a Slovenských elektrární.

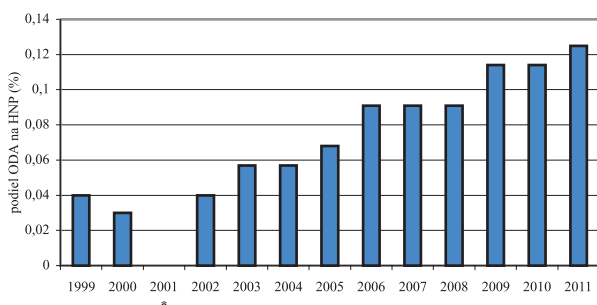
CELKOVÁ ROZVOJOVÁ POMOC

Členstvo SR v OECD spojené s výraznejším podielom na poskytovaní **oficiálnej rozvojovej pomoci** (ODA) v prospech menej rozvinutých krajín predznačuje budúce záväzky, ktoré na seba SR prevezme členstvom v EÚ a NATO. Už len samotné členstvo v OECD je spojené s väčšou zodpovednosťou Slovenska za napĺňanie poslania tejto organizácie, ktorej cieľom je prispieť k rozširovaniu hospodárskeho rastu a prosperity v širšom celosvetovom meradle. Pre účely efektívneho riadenia a uplatňovania národných programov poskytovanej ODA preberie SR metodické pravidlá vypracované Výborom pre rozvojovú pomoc (DAC) OECD.

Vypracovaniu východísk **Národného programu poskytovania ODA** predchádzalo: (a) prijatie Konceptie rozvojovej pomoci z roku 1999, (b) schválenie Charty aktívnej rozvojovej pomoci a spolupráce v roku 1999 a (c) vytvorenie Mechanizmu poskytovania vládnej rozvojovej pomoci SR schválenej vládou SR v roku 2001.

V Návrhu rozpočtu bilaterálnej ODA na rok 2002 v objeme 90 mil. Sk sa predpokladá, že na tomto objeme sa budú podieľať hlavne mimorozpočtové prostriedky (vyčlenené predovšetkým z výnosov z privatizácie), avšak počnúc rokom 2003 bude finančný rámec pre Národný program poskytovania ODA zahrnutý do programového rozpočtovania v rozpočtovej kapitole MZV SR.

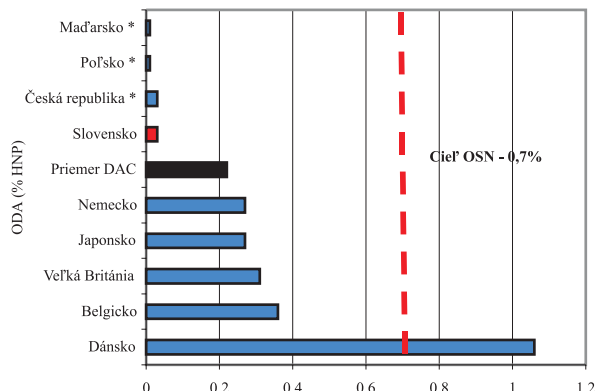
Prognóza desaťročného plánu poskytovania ODA (ako % HNP Slovenskej republiky)

* údaje za rok 2001 nie sú ešte k dispozícii

Zdroj: MZV SR

Poskytnutá ODA ako % HNP v roku 2000 - medzinárodné porovnanie

Zdroj: MZV SR

Ciele:

OSN a OECD/DAC stanovujú pre donorské krajiny cieľový podiel 0,7 % z HNP. Súčasný priemer tradičných donorských krajín - členov DAC je cca 0,25 %.

Cieľom poskytovania ODA SR v rozpätí cca 10 rokov je dosiahnuť stav, pri ktorom by Slovenská republika:

- dosiahla aspoň polovičnú úroveň súčasného priemeru tradičných donorských krajín, členov DAC,
- v priebehu 10 rokov dosiahla podiel ODA/HNP minimálne na úrovni členov s najnižšími príspevkami, čo v číselnom vyjadrení predstavuje podiel 0,125 %.

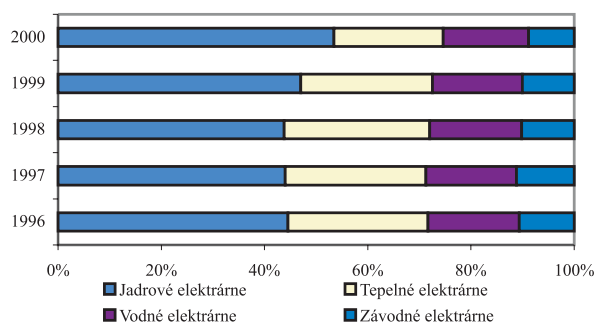
V súlade s doporučeniami zahraničných partnerov, ako aj vzhľadom na možnosti štátneho rozpočtu SR sa predpokladá, že:

- v roku 2002 sa priama bilaterálna pomoc plánuje pre jednu prioritnú rozvojovú krajinu,
- v rokoch 2003 - 2004 sa predpokladá rozšírenie poskytovania priamej bilaterálnej rozvojovej pomoci na celkom 3 - 4 rozvojové krajiny,
- pre každú z vybraných krajín by každoročná podpora nemala klesnúť pod cca 1 mil. USD (cca 50 mil. Sk), čo je považované za hranicu, kedy je prínos poskytovanej pomoci ešte merateľný a efektívny.

VÝROBA ELEKTRICKEJ ENERGIE

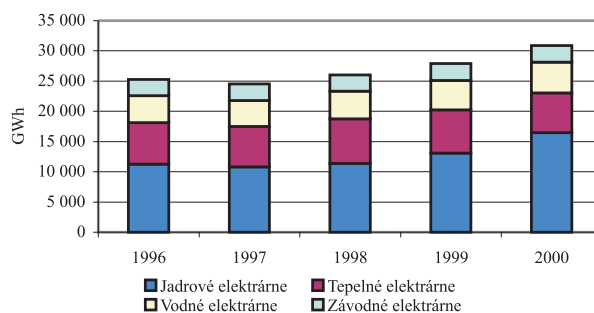
Nárast výroby elektrickej energie zaznamenaný v posledných rokoch súvisí s uvedením do činnosti dvoch blokov jadrovej elektrárne Mochovce. V súčasnosti je štruktúra výroby elektrickej energie podľa druhov elektrární výhodná a je porovnateľná s najvyspelejšími krajinami sveta. Aj keď výroba elektrickej energie v SR bola doposiaľ pod monopolným postavením SE, a.s., jej prínosom boli rozsiahle investície smerujúce do obnovy, rekonštrukcie a ekologizácie výroby elektrickej energie.

Podiel jednotlivých druhov elektrární na vyrobenej elektrickej energii (%)

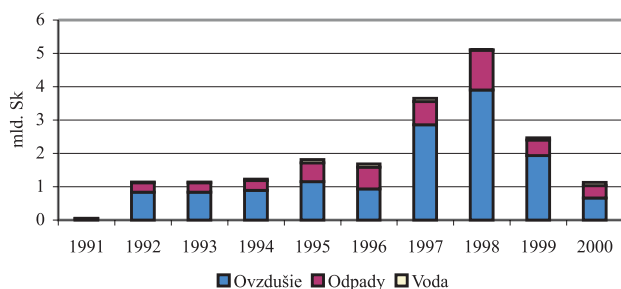
Zdroj: SE, a.s

Množstvo vyrobenej elektrickej energie v jednotlivých druhoch elektrární

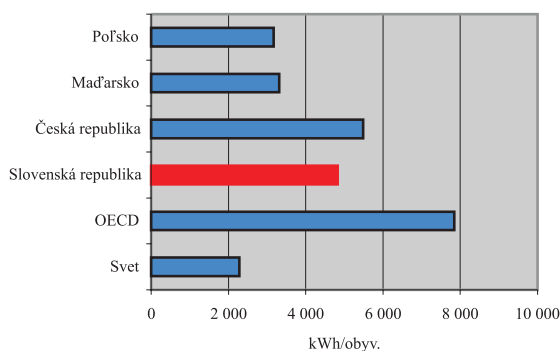
Zdroj: SE, a.s

Vývoj investícií smerovaných do jednotlivých oblastí ochrany životného prostredia v SE, a.s. v rokoch 1991-2000

Zdroj: SE, a.s.

Spotreba elektrickej energie na obyvateľa v roku 1999 - medzinárodné porovnanie

Zdroj: SE, a.s.

Ciele:

Hlavné ciele v oblasti elektroenergetiky definované v **Energetickej politike SR**, schválenej vládou SR v roku 2000 sú:

- reštrukturalizácia sektoru elektroenergetiky, v prvom kroku oddelením prenosovej sústavy od výroby,
- liberalizácia trhu s elektrinou, po transformácii odvetvia otvoriť trh v oblasti elektriny pre tzv. oprávnených zákazníkov,
- privatizácia elektroenergetiky.

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja schválená vládou SR v roku 2001 stanovila pre túto oblasť nasledovné ciele:

- perspektívne ukončenie rozvoja jadrovej energetiky a s tým súvisiace postupné budovanie náhradných energetických zdrojov,
- demonopolizácia energetiky a zrealizovanie cien energií patria k základným opatreniam pre zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja slovenskej energetiky.

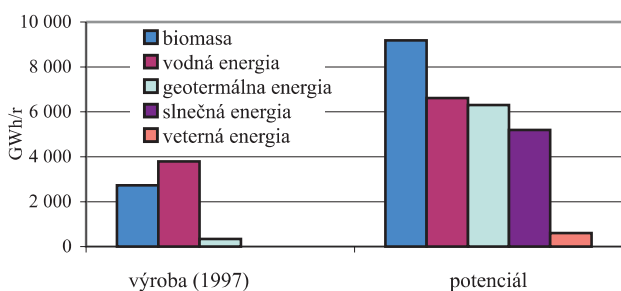
VYUŽÍVANIE OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV ENERGIE

Obnoviteľné zdroje energie (OZE) sa v roku 1997 podieľali na celkovej spotrebe primárnych zdrojov (PEZ) len 3,34%, z toho: **vodná energia** 55%, **biomasa a bioplyn** 39% a **geotermálna energia** 5%.

V súčasnosti sa celkovo využíva len 25% technicky využiteľného potenciálu OZE, pričom z hydroenergetického potenciálu je nevyužitý viac ako 40% - a to aj napriek tomu, že za obdobie rokov 1999 - 2001 došlo k **zvýšeniu celkového počtu malých vodných elektrární (MVE)** zo 180 (rok 1999) na 200 (v roku 2001).

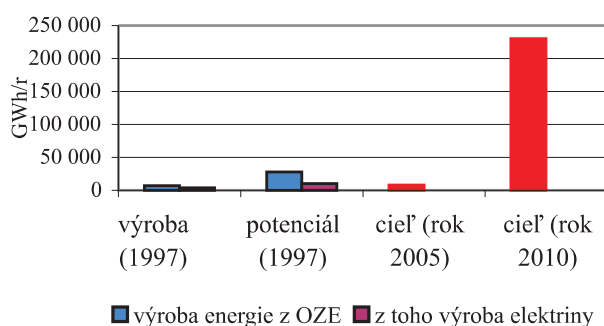
Zdroje biomasy len v samotnom lesnom hospodárstve tvoria 33% z celkových potenciálnych zdrojov biomasy v SR. Napriek tomu tieto nie sú doposiaľ náležite využívané. O niečo lepšia situácia je v oblasti poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu, kde sa realizujú a overujú viaceré projekty v oblasti využitia biomasy na výrobu bioplynu, bionafty, etanolu a plynu.

Výroba a celkový potenciál obnoviteľných zdrojov energie v SR v roku 1997

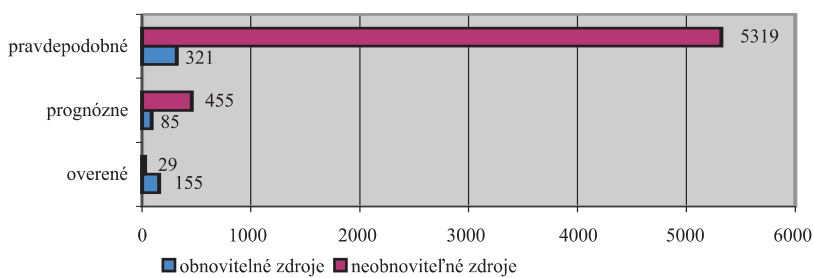
Zdroj: MH SR

Súčasný stav a stanovené strategické ciele v oblasti využívania obnoviteľných zdrojov energie

Zdroj: MH SR

Prehľad využiteľných množstiev geotermálnej energie (MW) v SR

Zdroj: MŽP SR

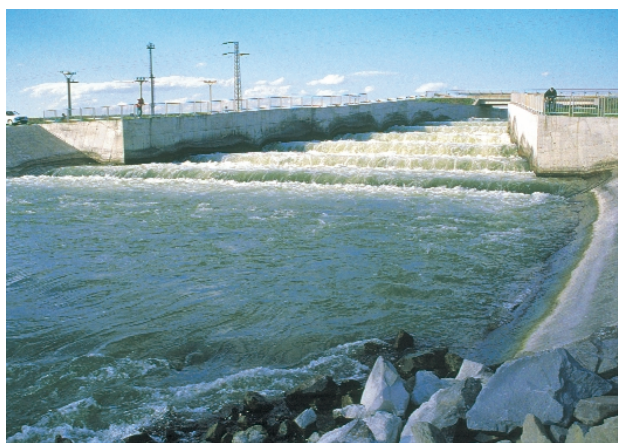
Ciele:

Dlhodobým a strategickým cieľom pre oblasť využívania OZE v **Energetickej politike SR**, schválenej vládou SR v roku 2000, je do roku 2005 dosiahnuť podiel OZE na celkovej spotrebe PEZ 4%.

Rozvoj využitia OZE v časovom horizonte do roku 2010 je rozpracovaný v **Program na podporu úspor energie a využitia alternatívnych zdrojov energie**, schválenom vládou SR v roku 1990, s cieľom pre rok 2010 zvýšiť podiel výroby energie z OZE na 12 % celkovej spotreby energie.

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, prijatá vládou SR v roku 2001, stanovila pre oblasť OZE nasledovné prioritné úlohy:

- zabezpečiť environmentálne vhodné dlhodobé využívanie prírodných zdrojov,
- zabezpečiť podstatné zvýšenie využívania OZE, najmä geotermálnej a slnečnej energie,
- zlepšiť štruktúru využívania hydroenergetického potenciálu - zvýšením podielu MVE s výkonom do 1 MW,
- zaviesť účinné právne predpisy a vytvoriť vhodné ekonomické prostredie na produkciu energie z OZE.

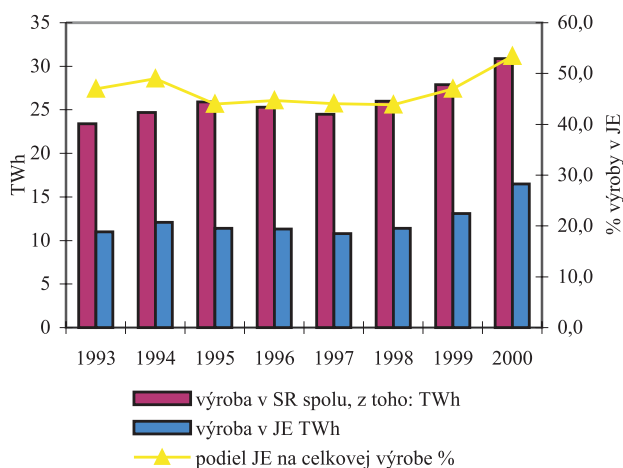
JADROVÁ ENERGETIKA

Základné smerovanie jadrovej energetiky v SR bolo vytýčené **Energetickou politikou SR** schválenej vládou SR v roku 2000, ako aj ďalšími uzneseniami vlády SR. Z týchto dokumentov vyplýva, že:

- vláda SR na základe ekonomických analýz možnej dostavby blokov JE EMO, situácie na energetickom trhu v tuzemsku a zahraničí sa rozhodla nedobudovať rozostavané dva bloky EMO (bloky 3-4),
- vláda SR sa rozhodla ukončiť prevádzku najstarších dvoch blokov jadrovej elektrárne JE EBO V-1 Jaslovské Bohunice v rokoch 2006, resp. 2008.

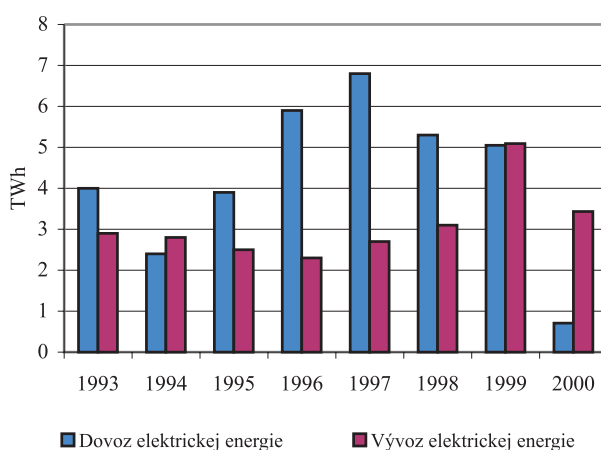
Základom **financovania likvidácie jadroenergetických zariadení (JEZ)** v SR sú finančné prostriedky sústredované na tento účel Štátnym fondom likvidácie JEZ, nakladania s vyhoveným jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi, ktorého zdrojmi sú: **(a)** odvody prevádzkovateľov JEZ vo výške 6,8% z predajnej ceny elektrickej energie vyrobenej v JE a 3 500 000 Sk ročne za každý megavatt inštalovaného elektrického výkonu jadrového zariadenia, **(b)** transfery zo štátneho rozpočtu, **(c)** pokuty uložené Úradom jadrového dozoru SR prevádzkovateľom JEZ a **(d)** úroky z finančných prostriedkov fondu.

Postavenie jadrovej energetiky (JE) na výrobe elektrickej energie v SR

Zdroj: MH SR

Štruktúra dovozu a vývozu elektrickej energie v rokoch 1993 - 2000

Zdroj: MH SR

Ciele:

SR sa zaviazala odstaviť bloky č. 1 a č. 2 JE EBO V-1 Bohunice v termíne rokov 2006 - 2008. Na základe toho SR začala zostavovať špecifické plány a stratégie pre vyradovanie JE EBO V-1, na základe ktorých sú stanovené nasledovné ciele:

- začiatok ukončovania JE EBO V-1: rok 2006,
- ukončenie prevádzky: 2006 - 2015,
- plánované odstavenie prvého bloku JE EBO V-1: rok 2006,
- plánované odstavenie druhého bloku JE EBO V-1: rok 2008,
- plánované ukončenie prevádzky JE EBO V-1 a začiatok vyradovania: roky 2011 - 2015.

Pre realizovanie týchto ambiciózných plánov bolo vládou SR schválené:

- Finančné memorandum Phare SR0112 *"Osobitný program na podporu odstavenia JE EBO a následných opatrení v energetickom sektore pre Slovensko v roku 2001"* vo výške 25 mil. EURO, ako aj
- ďalšie finančné memorandá medzi SR a Európskou komisiou na rovnaký účel vo výške 10 mil EUR (EK) a 20 mil EUR (SR), zamerané na financovanie aktivít potrebných k odstaveniu EBO V-1 z prevádzky, resp. na financovanie opatrení v produkcii a distribúcii elektrickej energie vyplývajúcich z tohto odstavenia.

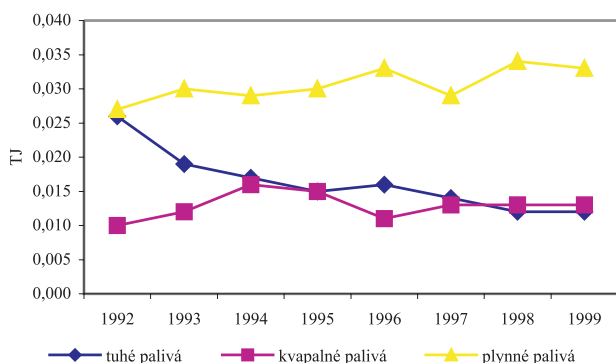
SPOTREBA ENERGIE NA OBYVATEĽA

Transformácia hospodárstva SR, reštrukturalizácia priemyselnej výroby, postupná liberalizácia cien palív a energie viedli v poslednom desaťročí k poklesu použitých, ako aj spotrebovaných prvotných energetických zdrojov (PEZ). V roku 1999 vzhľadom k roku 1991 došlo k poklesu použitých PEZ o 10% a u spotrebovaných PEZ o cca 15%.

Spotreba PEZ na obyvateľa v SR sa síce pohybuje na úrovni 85% priemeru krajín EÚ, avšak pre SR v porovnaní s vyspelými krajinami je príznačná relatívne nízka spotreba energie u obyvateľstva.

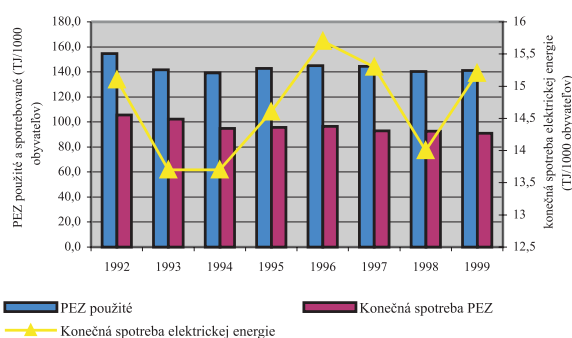
Z údajov o konečnej spotrebe jednotlivých druhov palív za obdobie rokov 1992 - 1999 vyplýva, že sa zaznamenáva pokles spotreby tuhých palív, relatívne ustálená je spotreba kvapalných palív a pozorovaný je nárast spotreby plyných palív. Spotreba elektrickej energie nevykazuje stabilnú tendenciu.

Trend v konečnej spotrebe palív na obyvateľa SR

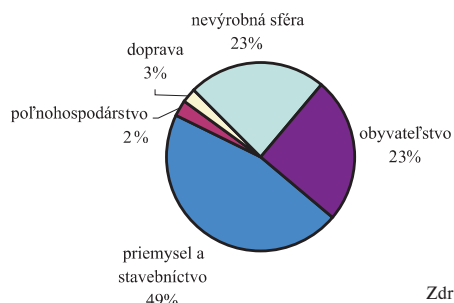
Zdroj: ŠÚ SR

Použitie a spotrebovanie prvotných energetických zdrojov (PEZ) a elektrickej energie na 1000 obyvateľov

Zdroj: ŠÚ SR

Konečná spotreba palív a energie v hlavných sektoroch hospodárstva v roku 2000 (%)

Zdroj: ŠÚ SR

Ciele:

V **Energetickej politike SR**, schválenej vládou SR v roku 2000, sú stanovené viaceré ciele dotýkajúce sa problematiky znižovania spotreby energie.

Krátkodobé ciele:

- reštrukturalizácia a privatizácia energetických podnikov,
- zriadenie nezávislého regulačného orgánu pre reguláciu cien energie,
- otvorenie energetického trhu,
- zrealnenie cien energie pre všetkých spotrebiteľov.

Strednodobé ciele:

- liberalizovať trh s elektrinou a plynom,
- udržať, resp. zvýšiť tempo znižovania energetickej náročnosti SR.

Strategické ciele:

- spoľahlivé, bezpečné, čo najefektívnejšie a ekologicky prijateľné uspokojovanie potrieb spoločnosti po energii,
- plnenie medzinárodných dohôd v oblasti životného prostredia, jadrovej bezpečnosti, investícií a obchodu,
- zníženie energetickej náročnosti na úroveň vyspelých krajín doprevádzané zvýšením podielu obnoviteľných a druhotných zdrojov energie na pokrytí spotreby PEZ.

ENERGETICKÁ NÁROČNOSŤ

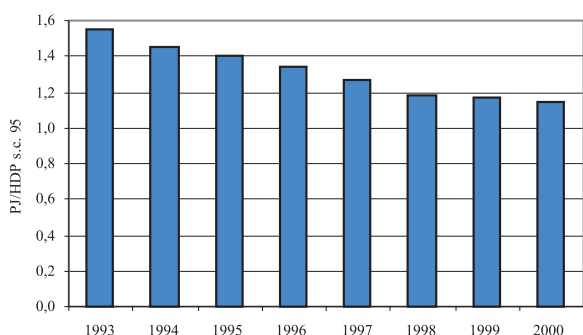
Energetická náročnosť (EN) má od vzniku SR neustále klesajúcu tendenciu. V roku 1996 EN bola v porovnaní s priemerom krajín EÚ (pri prepočte na paritu kúpnej sily) 2,3-krát vyššia a z hľadiska výmenného kurzu USD/SKK bola vyššia až 7,7-krát. Príčinou tohto stavu boli a dodnes sú predovšetkým:

- nízka produktivita práce v porovnaní s krajinami EÚ,
- vysoký podiel energeticky náročných odvetví na tvorbe HDP (hlavne hutníckeho a ťažobného priemyslu),
- pomalá reštrukturalizácia priemyselnej výroby smerom k výrobkom s vysokou pridanou hodnotou a nízkou mernou spotrebou materiálov a energie.

Vcelku priaznivý **trend znižovania EN** pozorovaný od roku 1993 je predovšetkým dôsledkom celkového poklesu spotreby PEZ vyvolanej transformáciou hospodárstva, útlmom až zastavením niektorých zastaralých, energeticky a surovinovo náročných výrobných tzv. ťažkého priemyslu, ako aj relatívnym oživením vyspelých druhov priemyselnej výroby súvisiacim s prilevom zahraničných investícií do hospodárstva SR.

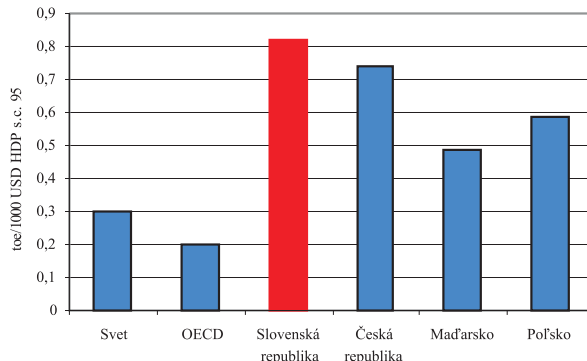
Problémom EN je naďalej nedostatočné zavádzanie racionalizačných opatrení do existujúcich "prežívajúcich" druhov výrobných.

Vývoj energetickej náročnosti v SR (definovanej podielom PEZ (PJ)/HDP v stálych cenách SKK roku 1995)

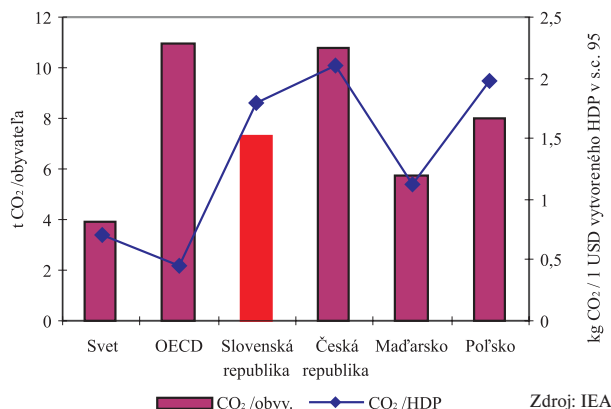
Zdroj: MH SR, ŠÚ SR

Energetická náročnosť SR v roku 1999 - medzinárodné porovnanie

Zdroj: IEA

Emisie CO₂ vzhľadom k PEZ v roku 1999 - medzinárodné porovnanie

Zdroj: IEA

Ciele:

Hlavné ciele v oblasti znižovania EN v SR sú obsiahnuté v **Energetickej politike SR**, schválenej vládou SR v roku 2000. V tejto sú definované:

Krátkodobé ciele:

- zvyšovanie energetickej efektívnosti realizáciou programov na podporu racionalizácie spotreby energie;

Strednodobé a strategické ciele:

- udržať, alebo zvýšiť tempo znižovania energetickej náročnosti s cieľom, aby do roku 2010 poklesla EN v porovnaní s rokom 1990 o 42%.

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, schválená vládou SR v roku 2001, stanovila pre oblasť EN nasledovné ciele:

- systematicky znižovať EN hospodárstva SR tak, aby sa SR priblížila v tomto ukazovateli vyspelým krajinám,
- stimulovať rozumnú dostatočnosť spotreby surovín a tovarov, minimalizovať energetickú a surovinovú náročnosť výroby.

VÝVOJ POČTU VOZIDIEL

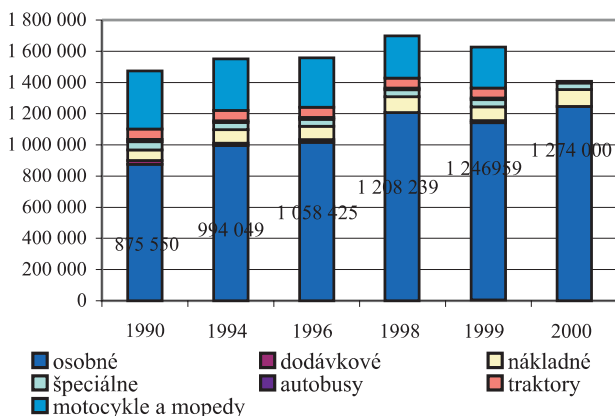
Vývoj v počte motorových vozidiel v SR priniesol predovšetkým u osobných motorových vozidiel niektoré pozitívne zmeny:

- zvýšenie počtu vozidiel vybavených katalyzátorom, s vysokou energetickou účinnosťou a nízkou produkciou škodlivín vo výfukových plynoch,
- zniženie počtov osobných motorových vozidiel s dvojtaktným motorom,
- viedol k dramatickému zlepšeniu technického stavu vozidiel a pod.

Z týchto dôvodov nárast počtu motorových vozidiel sa v SR zatiaľ neprejavuje vo zvýšených emisiách znečisťujúcich látok z cestnej dopravy, nakoľko pribúdanie nových "ekologickejších" vozidiel je doposiaľ kompenzované vyradením generácie starých vozidiel z cestnej premávky. Pozitívne zmeny v tejto oblasti súviseli aj so zvýšenou kvalitou motorových palív. SR ako prvá z krajín s transformujúcou sa ekonomikou zakázala vyrábať a na domácom trhu aj predávať motorový benzín s obsahom olova. Navyše, počas posledných dvoch rokov monopolný výrobca motorových palív a mazív v SR (Slovnaft a.s.) zaviedol na trh nové generácie týchto palív s extrémne nízkymi koncentraciami síry a aromatických HC.

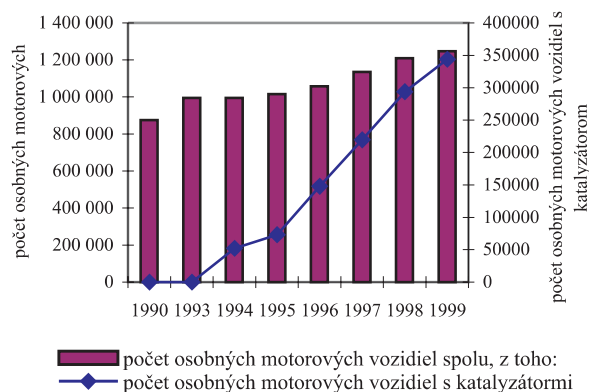
Zvýšená motorizácie však vyvoláva zvýšený dopyt po motorových palivách. Zvýšenie cien motorových palív doposiaľ neznížilo dopyt po týchto palivách a neprivedlo obyvateľstvo k uprednostňovaniu „ekologickejšej“ verejnej cestnej, ako aj železničnej dopravy, pred používaním osobných motorových vozidiel. Z environmentálneho hľadiska nepriaznivý vývoj počtu cestných vozidiel je sčasti spôsobený aj nedostatočným dotovaním rozvoja železničnej infraštruktúry.

Vývo počtu motorových vozidiel podľa druhov

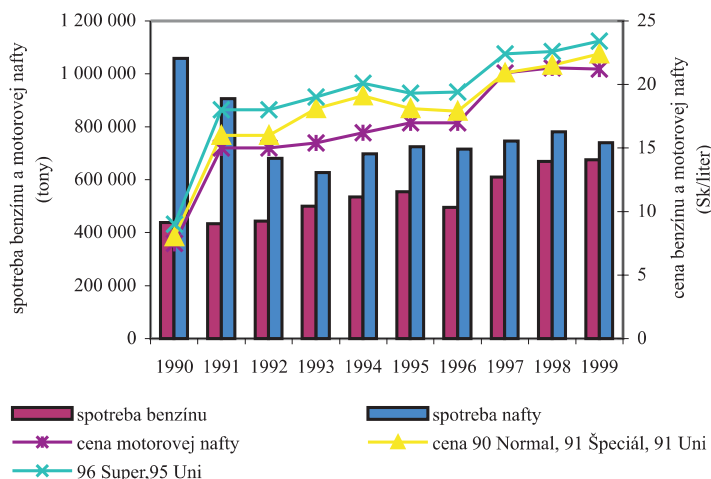
Zdroj: VÚD

Vybavenie osobných motorových vozidiel katalyzátorom

Zdroj: VÚD

Spotreba palív v cestnej doprave v porovnaní s vývojom cien palív

Zdroj: VÚD

Ciele:

Akčný plán pre oblasť dopravy a životného prostredia („Akčný plán“), schválený uznesením vlády SR, formuluje šesť základných strategických smerov rozvoja dopravy:

- minimalizovať prepravné potreby spoločnosti,
- rozvoj dopravy zabezpečovať vo väzbe na princípy, zámery a ciele formulované v sociálnej, hospodárskej a environmentálnej oblasti,
- znižovať negatívne dopady dopravy na zdravie a životné prostredie,
- špecifikovať environmentálne požiadavky a dlhodobé zámery pre dopravné prostriedky, palivá, infraštruktúru a využitie územia,
- zabezpečiť trvalo udržateľnú biodiverzitu,
- racionálne využívať obnoviteľné a neobnoviteľné prírodné zdroje.

VÝKONY DOPRAVY PODĽA DRUHOV

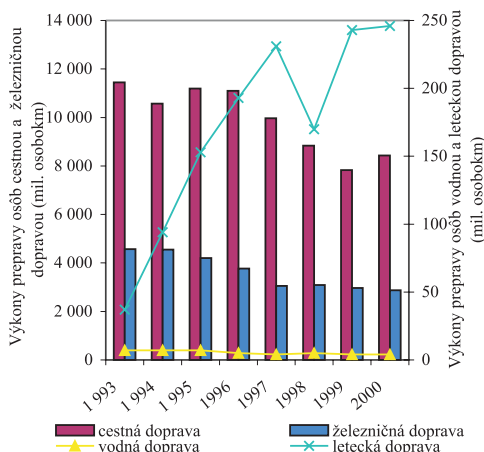
V **preprave osôb verejnou cestnou dopravou** sa zaznamenáva dlhodobý pokles počtu prepravených osôb, ako aj pokles celkových výkonov tohto druhu dopravy. Obdobný pokles možno pozorovať aj u ostatných druhov dopravy - s výnimkou leteckej dopravy.

Mestská hromadná doprava (MHD) je zabezpečovaná podnikmi MHD v Bratislave, Košiciach, Prešove, Banskej Bystrici a Žiline. V ostatných mestách SR MHD zabezpečujú podniky cestnej osobnej dopravy resp. súkromníci. Takto prevádzkovaná doprava však nie je vedená ako MHD. Z hľadiska počtu prepravených osôb MHD pokles výkonov pokračuje nepretržite od roku 1996 u všetkých použitých dopravných prostriedkov MHD.

Vozový park podnikov SAD ktoré realizujú verejnú cestnú dopravu v súčasnosti tvorí päťtisíc autobusov, z toho viac ako štyritisíc premáva v prímestskej a mestskej doprave. Priemerný vek autobusov je viac ako 11 rokov. Vo veku technickej životnosti je (do 8 rokov) je 17% autobusov, z toho iba 12% autobusov vo veku do 6 rokov vytvára odpisy.

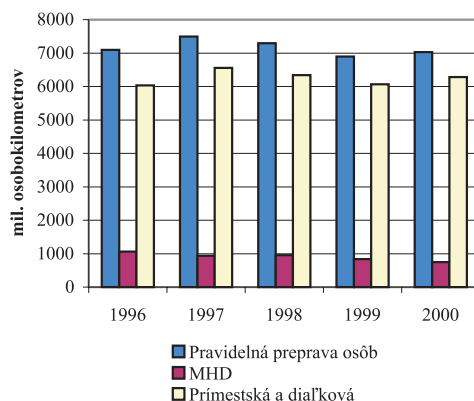
Obdobný trend možno pozorovať aj v **železničnej doprave**. Technicky a morálne je zastaralých viac ako 70 % vozidiel. Z počtu cca 1000 osobných vozňov klasickej stavby zaraďovaných do vlakov kategórie IC, R a Zr je vyše 650 vozňov starších ako 20 rokov.

Trend vo výkonoch prepravy osôb podľa druhov dopravy (mil. osobokm)

Zdroj: ŠÚ SR

Prepravné výkony vybraných podnikov verejnej cestnej dopravy SR (mil. osobokm)*

*vybrané podniky cestnej osobnej dopravy, ktoré vykonávajú dotovanú prepravnú činnosť v zmysle zmluvy o výkonoch vo verejnom záujme

Zdroj: VÚD

Ciele:

V Programovom vyhlásení vlády SR z roku 1998 sú pre oblasť dopravnej politiky formulované nasledovné ciele:

- garantovať kompenzáciu strát za poskytovanie výkonov vo verejnom záujme,
- harmonizovať jednotlivé dopravné systémy,
- vypracovať adresný systém poskytovania sociálnych zliav,
- vytvoriť podmienky pre rozvoj integrovaných dopravných systémov na regionálnej báze,
- zlepšiť dopravnú obslužnosť územia s cieľom zabezpečiť zvýšenie podielu systémov verejnej dopravy na preprave osôb v porovnaní s individuálnou dopravou.

Koncepcia transformácie a privatizácie štátnych podnikov SAD stanovila nasledovné ciele:

- zachovať plošnú obslužnosť územia a vybudované systémové prepojenie autobusových liniek,
- zabezpečiť dostatočné zdroje na obnovu vozidlového parku,
- zabezpečiť vyššiu kvalitu a bezpečnosť poskytovaných služieb,
- zvýšiť efektívnosť pravidelnej autobusovej dopravy,
- znížiť nepriaznivý dopad prevádzkovania vozidlového parku na životné prostredie.

V Projekte transformácie a reštrukturalizácie železníc SR ďalšími cieľmi sú vytvárať podmienky na trhovú orientáciu podniku a pre vstup zahraničného kapitálu, a do roku 2005 dosiahnuť úplnú privatizáciu obchodnej činnosti v nákladnej a osobnej doprave.

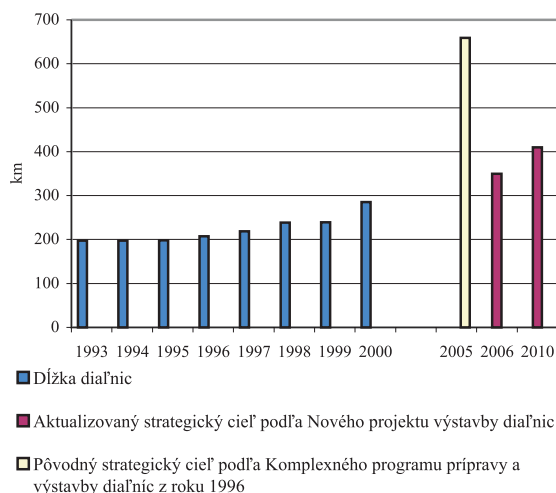
DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

V období od roku 1993 do roku 1995 diaľničná výstavba na Slovensku takmer stagnovala a celková dĺžka rozostavaných úsekov ku koncu tohto obdobia dosiahla len 17 km. Zvyšovanie životnej úrovne a rast automobilovej dopravy vyvolal potrebu modernizovať a rozšíriť kapacitu cestnej dopravnej siete, ktorá na cestných ťahoch s medzinárodnou dopravou mala vyčerpanú kapacitu, resp. prekročené výkony v dĺžke viac ako 300 km.

Komplexný program prípravy a výstavby diaľnic, schválený vládou SR v roku 1996, si preto stanovil ako svoj strategický cieľ zahájiť a ukončiť výstavbu diaľničnej siete do roku 2005, čo znamenalo realizovať výstavbu diaľnic v dĺžke cca 45 km/rok. Tento cieľ sa ukázal ako neudržateľný a nerealizovateľný - z hľadiska stavu ekonomiky a dostupných finančných zdrojov. Z uvedených dôvodov vláda SR, ktorá nastúpila po parlamentných voľbách v roku 1998, prehodnotila spomínaný Program a definovala nový harmonogram a nové ciele pre výstavbu diaľničnej siete.

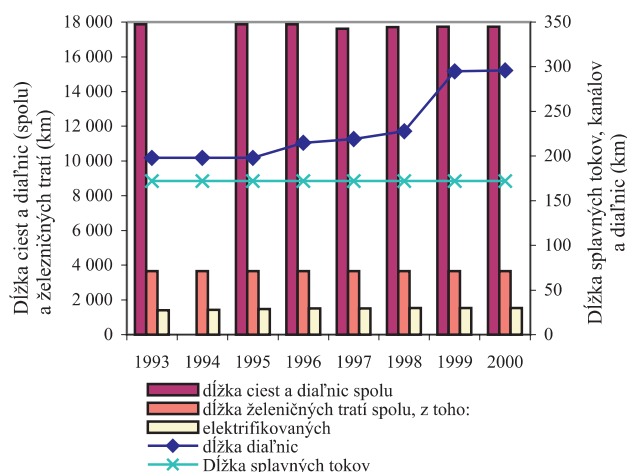
V roku 2000 bola cestná sieť tvorená 17 520 km ciest a diaľnic, z čoho diaľnice predstavovali 296 km. V porovnaní s rokom 1993 došlo k nárastu dĺžky diaľnic o 98 km.

Vývoj dĺžky diaľnic v SR (km)

Zdroj: VÚD

Základné ukazovatele dopravnej siete (km)

Poznámka: do dĺžky ciest a diaľnic sú zaradené cesty celoštátneho významu (I., II., III. triedy), vrátane úsekov v mestách a v obciach, zaradených do cestnej siete.

Zdroj: ŠÚ SR

Ciele:

V Programovom vyhlásení vlády SR z roku 1998 sú pre oblasť výstavby cestnej siete stanovené nasledovné ciele:

- vytvoriť podmienky na efektívne financovanie infraštruktúrnych projektov z mimorozpočtových i súkromných zdrojov,
- zladíť tempo výstavby diaľnic a modernizácie železničných koridorov v záujme proporcionálneho rozvoja dopravných odvetví,
- prioritne realizovať výstavbu a modernizáciu dopravných ciest v trasách multimodálnych koridorov IV., V. a VI.,
- podporovať modernizáciu železníc ako ekonomicky, ekologicky a energeticky prijateľnejšiu alternatívu,
- pripraviť nový projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest vo väzbe na rozvoj motorizmu a finančné možnosti vlády,
- podporiť prípravu a realizáciu iba tých projektov, u ktorých sa preukáže ich ekonomická efektívnosť, spoločenská opodstatnenosť a environmentálna prijateľnosť.

Koncepcia rozvoja diaľničnej infraštruktúry a neskôr schválený **Nový projekt výstavby diaľnic** určil ďalšie čiastkové ciele:

- prioritne financovať rozostavané stavby z predchádzajúceho obdobia, s výnimkou stavieb určených dočasne na zakonzervovanie alebo útlm,
- prioritne realizovať výstavby stavieb spĺňajúcich kritériá na financovanie úverov EIB a EBRD,
- do roku 2006 dosiahnuť nárast dĺžky diaľnic na 410 km,
- diaľničnú sieť ukončiť v horizonte okolo roku 2020.

Vládou SR schválený „**Program rozvoja železničných ciest od roku 2010 a návrh financovania investičných akcií**“, sa zameriava na budovanie investičných stavieb v rámci modernizácie železničných tratí Slovenska, hlavne na zlepšenie medzinárodných koridorov. Program stanovuje nasledovné ciele:

- realizácia programu modernizácie železničných tranzitných koridorov,
- modernizácia železničných pohraničných prechodových staníc,
- dostavba rozhodujúcich železničných uzlov a staníc,
- modernizácia oznamovacej a zabezpečovacej siete.

